

УДК 070–027.541(477.43):355.01(470:477)

Особливості діяльності ЗМІ Хмельницького краю в час війни росії проти України

Валерія ЯРЖЕМСЬКА
студентка магістратури
Київський національний
університет культури і мистецтв
вул. Є. Коновальця, 36,
01133, Київ, Україна
valeriia.yarzhemska@gmail.com
ORCID 0009–0005–1910–8999
© Яржемська В., 2023

Статтю присвячено аналізу специфіки діяльності засобів масової інформації Хмельниччини в час повномасштабної війни росії проти України. Тема набирає популярності в сучасному українському журналістикознавстві, проте воєнна тематика в місцевих виданнях саме Хмельниччини досліджується вперше.

Оглянуто засоби масової інформації Хмельницького краю, виділено й узагальнено спільне та найважливіше в аналізованих матеріалах, зокрема стабільність тематичних пріоритетів. Більшість друкованих ЗМІ присвячують значну увагу війні та її подіям. Статті відзначають героїчні вчинки бійців, допомогу волонтерів, а також трагічні події на фронті. Газети ретельно аналізують міжнародні новини та реакцію світових лідерів на ситуацію.

З'ясовано, що місцеві ЗМІ не обмежуються винятково військовою тематикою. Вони активно висвітлюють і соціальні проблеми, стан інфраструктури, економічні та культурні аспекти життя регіону. Зростає важливість кримінальних новин та подій надзвичайних ситуацій.

Обґрунтовано здатність крайових ЗМІ Хмельниччини не лише передавати важливу інформацію, а й формувати свідомість та підтримку громади в умовах війни та економічної нестабільності. Наукова стаття аналізує тематичні та жанрові особливості крайових видань Хмельницької області в умовах великої війни.

Виявлено, що тематичні пріоритети стабілізувалися, але виключили деякі важливі теми, такі як корупція, освіта, наука, реформи. Зазначено, що жанровий спектр залишився практично незмінним, з великою кількістю інформаційних матеріалів та з обмеженим контентом матеріалів аналітичних. Кількість публікацій із ознаками замовності не зазнала вагомих змін. Розглянуто еволюцію проблем, що виникали в роботі крайових ЗМІ, включаючи поширення некоректної реклами та проросійських наративів.

Доведено, що після подій 2022 року ЗМІ стали визначальними джерелами інформації для місцевих спільнот, зосереджуючи зусилля на об'єктивному відображенні подій у регіоні та світі; місцеві медіа активно підтримують ЗСУ, територіальну оборону, волонтерів та переселенців. Зазначено зміни в тематичній структурі та жанровому розподілі матеріалів протягом війни, а також наголошено на важливості дотримання журналістських стандартів та балансу думок.

Ключові слова: ЗМІ Хмельницького краю, місцеві ЗМІ, моніторинг місцевої преси, російсько-українська війна, специфіка засобів масової інформації, вплив медіа, жанри журналістики, проблематика ЗМІ.

PECULIARITIES OF THE MEDIA ACTIVITY IN KHMELNYTSKYI REGION DURING THE RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

Valeriia YARZHEMSKA

Master's Degree Student
Kyiv National University of Culture and Arts
36 Ye. Konovaltsia St., 01133, Kyiv, Ukraine
valeriia.yarzhemska@gmail.com
ORCID 0009-0005-1910-8999

The article is devoted to the analysis of the media specifics in the Khmelnytskyi region during the full-scale war of Russia against Ukraine. The topic is gaining popularity in contemporary Ukrainian journalism studies, but this is the first time that the war theme has been studied in local publications in the Khmelnytskyi region.

The article reviews the mass media of the Khmelnytskyi region, identifies and summarises the common and most important features of the analysed materials, in particular, the stability of thematic priorities. Most print media devote considerable attention to the war and its events. Articles highlight the heroic deeds of soldiers, the help of volunteers, and tragic events at the front. Newspapers thoroughly analyse international news and the reaction of world leaders to the situation.

It was found that local media are not limited to military topics. They actively cover social issues, the state of infrastructure, economic and cultural aspects of the region's life. The importance of criminal news and emergencies is growing.

The ability of Khmelnytskyi regional media extends beyond conveying essential information; they shape public consciousness and support the community amidst the challenges of war and economic instability.

The article substantiates the ability of the regional media of the Khmelnytskyi region not only to transmit important information but also to form the consciousness and support of the community in the conditions of war and economic instability.

The article analyses the thematic and genre features of the regional media of the Khmelnytskyi region in the context of the Great War.

It was found that the thematic priorities have stabilized but excluded some important topics, such as corruption, education, science, and reforms. It is noted that the genre spectrum remained virtually unchanged, with a large number of informational materials and limited content of analytical materials. The number of publications with signs of being paid for has not changed significantly. The evolution of the problems that arose in the work of the regional media, including the spread of incorrect advertising and pro-Russian narratives, is considered.

It is proved that after the events of 2022, the media have become the main sources of information for local communities, focusing on the objective coverage of events in the region and the world; local media actively support the Armed Forces, territorial defence, volunteers, and IDPs. Changes in the thematic structure and genre distribution of materials during the war were noted, and the importance of adherence to journalistic standards and balance of opinion was emphasised.

Keywords: Khmelnytskyi region media, local media, local press monitoring, Russian-Ukrainian war, media specificity, media influence, journalism genres, media issues.

Актуальність теми

Крайові медіа, як вагома соціальна інституція й складник культури громадянського суспільства, відіграють вирішальну роль у формуванні колективного мислення на місцевому рівні. Основними завданнями є збереження історичної пам'яті та етнічної специфіки населення краю, а також сприяння створенню образу малої батьківщини, що стверджує загальнонаціональну ідею.

Такі ЗМІ виконують важливу роль в інтеграції місцевої громади в загальнонаціональну структуру, збереженні культурної та історичної специфіки регіону, у протистоянні культурній глобалізації та посиленні національних цінностей. Вони сприяють розвитку демократії й зближенню громади з владою. Це необхідний складник сучасного українського суспільства, без якого вирішення найрізноманітніших проблем було б ускладнене.

Призначення ЗМІ — виконувати низку важливих функцій. За академічним тлумачним словником української мови такими функціями є: інформаційна, комунікативна, управлінська, виховна, соціальної адаптації, критична, соціальної ідентифікації, рекреативна тощо ("ЗМІ", б.д.).

Реально зазначений вище перелік функцій є звуженим: крайові ЗМІ інформують місцеву спільноту щодо поточних подій та новин, транслюють політичні повідомлення, заяви, виступи, оприлюднюють сенсаційні й подекуди фейкові дані тощо. На перший план також виходить розважальна інформація. Навіть політичні події подаються в мас-медіа в спрощеному вигляді з компонентами скандалу й мелодрами. Критична функція крайових ЗМІ наразі майже нівельована з огляду на те, що критика політиків, можновладців, їхніх дій і рішень перебуває в умовних межах, що сформовані інформаційною політикою редакції, яка залежить від засновника чи власника.

Проте крайові ЗМІ все ж таки залишаються вагомими чинниками у формуванні медійного й культурного простору в масштабах визначених територіальних утворень. У цілому сучасна пресова журналістика переживає складні часи. Водночас, попри низку спільних тенденцій, у кожному регіоні існують певні особливості.

ЗМІ Хмельниччини виходять у відносному тилу, однак війна в різних проявах присутня в їхньому контенті: повітряні тривоги, блекаути, мобілізація, волонтери, переселенці, практично щоденні втрати на фронті. Локальна журналістика здійснює відстеження, чим живе Україна й світ; послідовно здійснює літопис життя в умовах війни. Будні місцевої громади відстежуються в контексті фінансової кризи та непростого зимово-весняного сезону. У газетах й особливо на сайтах домінують оперативні інформаційні жанри. В окремих джерелах трапляються актуальна аналітика й важливі інтерв'ю з волонтерами

або військовими. Локальні видання відчують фінансову кризу, яка позначається на обсягах видань та тиражах.

Основною темою як друкованих видань, так і онлайн-ЗМІ Хмельниччини, є війна; і немає номера, де б не висвітлювався контент, пов'язаний із масштабним вторгненням росії в Україну. Зазначені теми мають різні кути подання інформації, які так чи інакше пов'язані з війною: небезпечна робота саперів на передовій, потреба в озброєнні й військовій техніці на фронті, допомога волонтерів, зокрема й міжнародних (Норвегія, Німеччина), історії, підтримка мешканців звільнених територій, благодійні аукціони. На жаль, у кожному номері часописів присутня інформація про загиблих на фронті бійців, їх поховання, спогади рідних і земляків.

З огляду на вказане актуальність теми цього дослідження є незаперечною.

Стан розробки проблеми

На сьогодні в українській журналістикознавчій науці помітне зростання інтересу дослідників до аналізу практики діяльності ЗМІ за умов новітньої повномасштабної російсько-української війни. Тут існує дві тенденції:

- осмислення місця та ролі засобів масової інформації та журналістів за воєнного часу на загальнонаціональному рівні;
- ця ж проблема, але на рівні місцевих ЗМІ.

Щодо загальнонаціонального рівня — публікацій більше. Скажімо, об'єктом дослідження професора зі Львова М. Житарюка (2023) стала оцінка й переосмислення роботи журналістів у час війни. Він справедливо зауважує, що «... робота журналіста... на війні загалом, у війні України проти московії за свою незалежність зокрема, (для українських журналістів) має певні особливості й поки що комплексно науково не осмислена (с. 57).

Низка публікацій за темою «Журналістика й війна» є в активі відомого вченого й журналіста М. Тимошика (2022a, 2022b, 2023). До теми нашого дослідження мають стосунок дві з них. Оприлюднена в популярному для медійників виданні «Детектор Медіа» стаття цього автора «Безграмотність і суржикізація журналістики як тривожна тенденція» присвячена аналізу однієї з ганебних тенденцій української журналістики в час війни — мовній безграмотності та суржикізації текстів. Вона заповонила й центральні, й місцеві ЗМІ. Особливо прикро, наголошує автор, коли грубі помилки притаманні заголовкам публікацій, що мають офіційний характер, адже на такі можуть посылатися іноземні кореспонденти. Що ж вони отримують, переклавши справжні ребуси своїх українських колег? Відповідаючи на це запитання, автор справедливо наголошує:

Ідеться про поганьблену сучасними медійниками одну з визначальних ознак високого професіоналізму журналістики, вагомий складник її стандартів. Цей складник, на жаль, нині зримо перетворюється на пінопластову каламуть. Це приголомшує, вводить в оману, дезорієнтує, демотивує, розчаровує і вже навіть дратує. Бо на таке не звертати уваги і з таким миритися можуть лише невігласи або безвідповідальні випадкові в нашому архіважливому, надто тепер, під час війни, цеху. (Тимошик, 2022а)

Іншу свою статтю на «воєнну тему» М. Тимошик присвячує аналізу громадського руху студентів-журналістів із КНУКіМу «Лицарі правдивого слова», зокрема участі студентів цього вишу у всенародній ініціативі зі створення мартирологу полеглих героїв новітньої російсько-української війни. Рух цей вийшов за межі країни, на нього звернули увагу італійські журналісти, які зініціювали збирання коштів на разові стипендії за кращі публікації про героїв війни. Одна з таких добірок вміщена в журналі «Український Інформаційний Простір». Представляючи цей проєкт, автор так наголошує на його важливості в практиці новочасної журналістики:

... Колись такі тексти стануть предметом аналізу майбутніх дослідників-журналістикознавців. А для нинішніх читачів це неспростовний документ нашої кривавої й водночас обнадійливої доби. Це частка цілковито нового... інформаційного фронту, який упевнено тримають і відомі журналісти, й ті, хто робить у нашій професії перші, але впевнені й результативні кроки. (Тимошик, 2023, с. 314)

Цікавим і цінним, на наш погляд, є починання молодого дослідниці з КНУКіМу М. Отрішко (2023) проаналізувати муралі того чи іншого міста як форму інформаційного спротиву російській агресії. Глибоко аргументована стаття збагачена зображеннями розміщених на фасадах будинків низки муралів, що нині стають «... символом незламності українського народу, свободи, територіальної цілісності, перемоги, заклик до боротьби проти агресора» (с. 275).

Тепер про сегмент крайових ЗМІ у висвітленні цієї теми. У цьому контексті варто виділити передусім вдалу спробу Т. Рогової та К. Касімової (2023) проаналізувати практику діяльності ЗМІ прифронтового міста Запоріжжя. Цінність цієї роботи в тому, що в ній здійснено моніторинг контенту запорізьких медіа з різних позицій: видозміни жанрів, наявності фото- чи відеоконтенту, рекламних чи замовних матеріалів, дотримання журналістських стандартів.

Що ж до воєнної тематики у крайовій періодиці Хмельниччини, то її осмислення в цій статті є першим в українському журналісти-

кознавстві. В цьому полягає, на наш погляд, актуальність і новина дослідження.

Як стверджує К. Коверга (2017), крайові ЗМІ

позначають культурну специфіку представників різних областей та сприяють консолідації мешканців однієї місцевості. Місцеві медіа більше, ніж загальнонаціональні, забезпечують умови для зворотного зв'язку, формування спільного комунікативного простору для мешканців певної місцевості, відображають культурні особливості своєї території. Якісній роботі крайових ЗМІ сприяє, зокрема, й розвиток місцевого самоврядування.

Зазначена проблема має значення, оскільки локальні медіа є важливою соціальною інституцією та складником культури суспільства. Вони відіграють визначальну роль у формуванні колективного мислення та забезпечують збереження історичної свідомості й етнічної специфіки населення регіону.

Загальна структура та орієнтовні напрями дослідження в цій галузі потребують ретельного вивчення та обґрунтування. Концепція, запропонована для дослідження місцевих медіа в умовах війни, може стати важливим інструментом для науковців, що досліджують цю проблематику.

Завдання статті:

- виявити особливості розвитку різних видів ЗМІ (традиційних, мережевих) Хмельницької області в період російської агресії проти нашої держави;
- систематизувати й узагальнити дані щодо організаційного й проблемно-тематичного аспектів засобів масової інформації Хмельницького краю за умов новітньої російсько-української війни.

Джерельна база дослідження

Комплекти підшивок часописів Хмельницької області. Важливим джерелом в процесі написання роботи стали дослідження з історії української крайової преси Хмельниччини, що виходили друком у різний час; дисертаційні дослідження, монографії, статті та інші документи щодо преси Хмельниччини; друковані та мережеві засоби масової інформації Хмельницького краю за новітньої доби. Серед ЗМІ Хмельницької області було розглянуто газети «Подільські вісті» та «Проскурів» (Хмельницький); «Подільський» (Кам'янець-Подільський); «День за днем» (Шепетівка); інтернет-сайти: «Вечірній Кам'янець», «Всі новини Хмельницька», «Є» та «Поділля News».

Виклад основного матеріалу

Крайова преса Хмельницького регіону традиційно є незмінним складником загальноукраїнської періодики й одним із вагомих чинників створення інфосфери країни. Історично Хмельниччина є нащадком великого етнокультурного регіону Поділля, що у свій час виступав одним із найважливіших осередків українського друкованого слова.

Вже більше року, як російська федерація розпочала широкомасштабну війну проти України — зі щоденними втратами на фронті, атаками на мирні населені пункти та енергетичними відключеннями.

Місцеві медіа Хмельниччини розташовані за лінією фронту, але тема війни в різних контекстах присутня в їхньому матеріалі — повітряні тривоги, енергетичні перебої, мобілізація, допомога волонтерів та переселенців, щоденні втрати на передовій. Місцеві журналісти стежать за подіями в Україні та світі, ретельно документуючи події в умовах війни. Події громади відображаються в контексті економічних труднощів та нелегкого зимового періоду. Засоби масової інформації, зокрема газети та веб-сайти, зосереджуються на оперативних новинах. Подекуди можна знайти аналітичні статті та інтерв'ю з волонтерами та військовими. Місцеві видання відчувають економічну нестабільність, що впливає на обсяги видань і тиражі (Інститут демократії імені Пилипа Орлика [ІДПО], 2023).

Значна кількість видань із початку повномасштабного вторгнення зменшили кількість тиражів («Подільські вісті», «Подільчанин»), перейшли з кольору на чорно-білий або були змушені залишити тільки онлайн формат («Проскурів») (ІДПО, б.д.).

Деякі редакції намагалися врятуватися через об'єднання. До прикладу, газети «Сімейна газета», «Сімейні історії» й «Сімейні поради» злились у «Сімейну газету», яка замінила щоденний випуск на три дні на тиждень та шістьнадцять шпальт на чотири. Проте згодом з допомогою волонтерів повернулася до звичних обсягів, має наклад понад 50000 примірників і навіть не припинила друкуватися у кольорі (Данькова, 2022).

Аналізуючи тематичні пріоритети місцевих ЗМІ Хмельниччини, важливо зазначити, що вони вже тривалий час залишаються стабільними. Для газет на першому місці — життя крайової громади й велика війна росії проти України. Для Інтернет-ЗМІ — війна, кримінал і життя громади краю.

Розглянемо на прикладах дослідження січня та березня 2023 р.

На початку поточного року в друкованих ЗМІ Хмельницької області було неможливо знайти номери без висвітлення подій, пов'язаних із масштабним вторгненням росії на територію України. Кожна газета мала від двох до п'яти публікацій на цю тему, а «Подільчанин» за

січень 2023 року навіть опублікував 12 матеріалів (ІДПО, 2023). Автори публікацій мали різні підходи до подання інформації, але всі вони були пов'язані з війною. Наприклад, статті розповідали про небезпечну роботу саперів на передовій, потребу в озброєнні на фронті, допомогу волонтерів, включаючи міжнародних волонтерів з Норвегії та Німеччини, історії героїчних вчинків, підтримку мешканців звільнених територій та проведення благодійних аукціонів. Газета «Проскурів» навіть ввела спеціальну рубрику «Волонтерство». Проте в кожному випуску також була інформація про загиблих на фронті бійців, їхнє поховання та спогади від родичів та земляків.

Наприклад, третя сторінка газети «День за днем» мала розділ «Герої не вмирають», що складається з 4 матеріалів: «Казав побратимам: «Усім страшно, але хтось мусить то робити», «Мріяв побудувати дім і про сина», «Небесне військо поповнив 38-річний Василь Войтюк» та «Не встигають висохнути сльози за загиблими у війні». Як і в попередніх моніторингах, наскрізною думкою проходить віра в Україну, Перемогу, висловлення шани ЗСУ та Героям. Кожна газета виділяє ці теми: «Подільські вісті» — гаслом-закликом «Іде війна — війна народна! Віримо, надіємось, допомагаємо!», «Подільнин» — шапкою в кольорах військового пікселя та національним прапором обіч (ІДПО, 2023).

Газети акцентували увагу на соціальних проблемах регіону, стані місцевої інфраструктури, зокрема на відключенні електроенергії та дефіциті напруги в мережах, що призводило до проблем у забезпеченні населення та економіки необхідними ресурсами. Взагалі, тематичний контент розподілявся в достатньо рівномірному співвідношенні, щоб охопити всі важливі аспекти — економіку (8 відсотків), соціальну сферу (7 відсотків), місцеве громадське життя (4 відсотки), культуру (8 відсотків), охорону здоров'я (7 відсотків), спорт (5 відсотків). Значна кількість цих тем одним чи іншим способом пов'язана з війною: підтримка родин загиблих бійців, збір коштів для Збройних Сил України під час культурно-спортивних подій, благодійні заходи для підтримки фронту, допомога населенню звільнених від окупації міст, спортивні ініціативи на користь ЗСУ.

У матеріалах також звертали увагу на міжнародні новини (2 відсотки), особливо на обговорення поставки Україні військової техніки, зокрема танків Leopard, та заяви світових лідерів щодо ситуації на фронті. На жаль, знизилася увага до теми переселенців — 1 відсоток, а вони є частиною місцевих громад, тож варто звернути увагу на те, як вони інтегрувалися, які мають проблеми. Тематичну публікацію підготувала газета «Проскурів» («Вибір — Україна») та частково (бо більше стосується збереження культурної спадщини) тема висвітлена в матеріалі «Стежки на полотні» в цьому ж виданні (йдеться про пере-

селенку з Дніпра, яка показала в Хмельницькому колекцію автентичних вишивок). Про це у такому ж ракурсі, навіть під таким же заголовком, написали «Подільські вісті» (ІДПО, 2023).

У порівнянні з попередніми періодами спостерігається збільшення відсотка кримінальних новин (з 5 відсотків до 12 відсотків) та новин про надзвичайні ситуації (4 відсотки), що в сумі становить 16 відсотків контенту. Проте ці матеріали не обмежуються лише побутовими злочинами. До цієї рубрики належать і матеріали про роботу правоохоронних органів, зокрема такі важливі теми, як викриття та затримання колаборантів за співпрацю з ворогом та інше.

Щодо жанрової різноманітності інформаційні матеріали, насамперед замітки, становили основу контенту — 50 відсотків. Зростає кількість офіційних повідомлень від органів влади — 16 відсотків. Інтерв'ю з військовими та волонтерами становлять 4 відсотки. Аналітичних матеріалів, як завжди, не було багато: огляди, кореспонденції — 2 відсотки від загальної кількості контенту. Авторські колонки та звернення читачів становлять 1 відсоток. Традиційно колонку чергового редактора готують «Подільські вісті», одна них була присвячена нашумілій темі зловживань у МОУ — емоційно-оцінне забарвлення притаманне жанру. Життєві історії та історичні екскурси становлять 9 відсотків. Газета «День за днем» заслуговує на увагу завдяки своїм художнім новелам на житейські теми, які заповнюють певну частину відділу художньої літератури. Приблизно п'яту частину контенту (19 відсотків) формують практичні поради, рецепти, реклама, приватні оголошення, привітання, розважальні матеріали та інше (ІДПО, 2023).

Кількість власного контенту поступово зростає (74 відсотки), використання запозиченого матеріалу становить 19 відсотків (прес-релізи, звіти, передруки), решта матеріалів становить сім відсотків (поради, рецепти, гороскопи та інше). «Подільські вісті» зосереджуються на власних матеріалах, опрацьовуючи офіційні джерела, тоді як «День за днем» більше сприяє публікації прес-релізів.

Незважаючи на трагічні події війни, газети зберігають нейтральний тон у подачі матеріалів — 47 відсотків. Матеріали з позитивним відтінком становлять 33 відсотки, а з негативним відтінком — 20 відсотків. Газети намагаються знайти позитивні сторони в житті для того, щоб не перенасичувати читачів війною: художні виставки, концерти, місцеві спортивні перемоги, традиції вишивання, вшанування літніх мешканців, поетичні сторінки тощо. Навіть у воєнний час газетам вдається знайти теплі моменти — наприклад, у статті «Кіт, який полонив серця саперів» («Подільський»).

Щодо матеріалів з ознаками замовності, то в друкованих виданнях їх загалом 3,8 відсотка. У «Подільських вістях» ця цифра становить 11,5 відсотка (як і в попередньому аналізі). У «Дні за днем» та

«Проскурів» виявлено залежність від офіційних джерел — 13,8 відсотків, зазвичай це включає звіти та прес-релізи від місцевих владних структур. Немаркована реклама присутня у 2,3 відсотка випадків (ІДПО, 2023).

На підставі оцінок експертів можна зробити висновок, що середній рівень виконання журналістських стандартів становить 9,2 (за 12-бальною шкалою). Газета «Проскурів» показує найкращий рівень — десять балів, за нею йде «Подільнин» з оцінкою 9,88, «День за днем» — 8,75 та «Подільські вісті» — 8,19. Що стосується дотримання балансу інформації, то середній рейтинг становить 0,67 з двох балів. Це вказує на те, що лише третина матеріалів має різнобічне висвітлення подій та різні точки зору. За показником повноти інформації середній бал — 1,53, що свідчить про те, що не всі аспекти ситуації подаються повністю та всебічно. Факти та думки зазвичай розділені (1,55), а виклад матеріалу є зрозумілим (1,98). Видання посилаються на джерела інформації (1,47), хоча часто це обмежується одним або загальними посиланнями, без конкретизації («за відомістю відомства/прес-служби»). Недостатньо використовуються живі джерела інформації, як, наприклад, показання свідків. («Подільнин»).

За результатами аналізу в березні 2023 року виявлено, що зацікавленість темою війни залежить від регіонального контексту: для газет Хмельниччини цей інтерес коливається в межах 10 — 15 відсотків. Однак у віртуальному середовищі ситуація трохи відрізняється, оскільки відбувається насамперед агрегація й хронікування подій — 15 відсотків для «Всі новини Хмельницького» та 25 відсотків для Інтернет-видання «Є».

Стосовно жанрової структури друкованих ЗМІ Хмельниччини, то вона залишається незмінною: 39,4 відсотка посідають інформаційні жанри, а 14,2 відсотка — оголошення та реклама. Журналістські розслідування, листи до редакції та рецензії є рідкісними жанрами. Ця картина не зазнає істотних змін уже протягом кількох років.

Тематичні пріоритети видань такі: 22 відсотки — зовнішня політика, міжнародні новини, 12 відсотків — кримінал, правоохоронні органи, життя місцевої громади, 10 відсотків — війна, реінтеграція ТОТ, 8 відсотків — ВПО, постраждали внаслідок війни, 7 відсотків — економіка, фінанси, промисловість, 3 відсотки — історія, по 1 відсотку — місцеве самоврядування, реформи на місцях, освіта, наука, надзвичайні ситуації, політика, вибори, релігія, корупція. Водночас матеріалів з ознаками пропаганди й маніпуляцій (проросійських меседжів) та фейків у газетах Хмельницької області не було зафіксовано (Стеблина, 2023).

У Хмельницькій області спостерігається значне збільшення уваги до теми великої війни. У порівнянні з 2022 роком, коли експерти відзначили лише окремі публікації в декількох виданнях, цього разу

практично всі видання приділили увагу цій темі. Серед тем, що акцентувалися, варто відзначити публікації про прощання з земляками, загиблими на Донбасі, а також вшанування героїв війни. Також увагу приділяли нагородженню добровольців, підготовці новобранців підрозділу «Лють», а також допомозі армії від волонтерів населених пунктів. Представники видань спілкувалися з військовими, які отримали поранення на Сході України й перебувають на стадії реабілітації.

Зауважимо, що в Хмельницькій області також значну увагу приділили кримінальним темам — вони становили 12 відсотків і були більш популярними в регіоні, ніж тема війни).

Натомість найменше уваги в хмельницьких виданнях було приділено викриттю корупції, темам релігії, освіти й науки, а також подіям надзвичайного характеру.

Спостерігається, що в усіх виданнях Хмельниччини переважали інформаційні жанри, які становили 39,4 відсотка від загального обсягу контенту. Проте в деяких виданнях ця кількість наближалася до половини від загального обсягу.

Власний контент видань Хмельницької області становить близько 77 відсотків, запозичений контент — 10 відсотків, а неідентифікований — 13 відсотків. Щодо тональності матеріалів, то нейтральна тональність переважає з відсотком 80, позитивна — 14 відсотків, а негативна — 6 відсотків.

Підсумовуючи моніторинг тематики крайових ЗМІ Хмельницької області, видно, що велика війна мала вирішальний вплив на тематику видань. На початку переважна більшість контенту була пов'язана з подіями на фронті; також видання активно публікували зарубіжні новини, щоб відстежувати реакцію світової спільноти. Проте після понад 1,5 року від початку війни тематичні пріоритети виявилися приблизно такими ж, як до вторгнення. Незважаючи на те, що увага до війни залишилася високою, інші аспекти також знову стали актуальними.

Газетам Хмельниччини властива звичка друкувати різноманітну суміш матеріалів (позначено як категорія «інше»), яка в середньому становить близько 30 відсотків, а в окремих випадках може досягати навіть 50 відсотків. Для сайтів — це увага до теми криміналу, яка має потенціал у подальшому обігнати тему війни.

Висновки

Тематичні пріоритети в крайових ЗМІ Хмельницької області, хоча й піддавалися впливу великої війни, стабілізувалися та зберегли певну консистентність, включаючи теми, про які майже не пишуть (корупція, освіта, наука, реформи).

Жанровий спектр майже не змінився (більше ніж 30 відсотків — інформативні жанри, кожен десятий текст — оголошення або реклама), співвідношення між власним, запозиченим і невідомим вмістом, а також виразність тональності залишаються практично такими ж.

Матеріали з ознаками замовності майже не зазнали змін під час вторгнення та після нього.

Донедавна базовими проблемами, притаманними крайовим ЗМІ України, були наявність «джинси»; причетність до протистояння компроматів між крайовими політиками й чиновниками; поширення неналежно маркованої реклами, зокрема сумнівного змісту. Водночас частина видань свідомо чи через нерозуміння професійних стандартів вдавалася й до поширення проросійських наративів. Після 24 лютого 2022 р. ЗМІ Хмельниччини стали головними джерелами інформації для місцевих спільнот, спрямовуючи зусилля на представлення повної картини подій у регіоні, країні та світі. Багато місцевих медіа відмовилися від некоректних практик («джинси»), надавши перевагу офіційним джерелам і підтримці ЗСУ, територіальної оборони, волонтерів і переселенців. Розміщення матеріалів про роботу місцевих підприємців, супермаркетів та фінансових установ тепер базується на суспільному інтересі, а не на комерційних міркуваннях. Крайові ЗМІ висвітлюють, як підприємці допомагають країні, розкривають режим роботи магазинів тощо. Оскільки в місцевих виданнях трапляються фейки, журналісти надають рекомендації, як виявити маніпулятивну інформацію. Проросійська пропаганда майже відсутня. Війна не зупинила роботу онлайн-сайтів, хоча деякі газети мають проблеми з випуском.

Активно висвітлюється волонтерський рух, що охопив усі регіони нашої країни. Окремі журналісти й редакції також долучилися до допомоги ЗСУ, територіальній обороні, біженцям.

Протягом російсько-української війни особливо актуальною стала проблема невідповідності крайових ЗМІ принципам об'єктивності, точності та відокремлення фактів від вимислів. Професійні журналісти ставлять акцент на доступність інформації та відсутність мови ворожнечі. Головна тематика видань: «інше» — 31,2 відсотка та життя місцевої громади — 14,4 відсотка. В онлайн-виданнях переважають кримінальні матеріали (16,2 відсотка) та життя місцевої громади (14,4 відсотка). Під час погіршення ситуації на кордоні між Україною та росією деякі місцеві видання, зокрема з Донеччини та Луганщини, майже не звертали увагу на ці події. Але на деяких онлайн-ресурсах, особливо в інтернет-ЗМІ, активно обговорювали російську агресію та міжнародні події. Щодо жанрів, то в газетах переважають інформаційні повідомлення, проте бракує журналістських розслідувань; часто місцеві видання взагалі не пропонують аналітичних матеріалів.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Данькова, Н. (2022, 28 травня). *Як виживають газети і журнали під час війни. Сім історій із різних кінців України*. Детектор медіа. <https://detector.media/rinok/article/199558/2022-05-28-yak-vyzhyvayut-gazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/>
- Житарюк, М. (2023). Оцінка й переосмислення роботи журналістів в умовах війни за незалежність України. *Український інформаційний простір*, 1(11), 55–71. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279558](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279558)
- ЗМІ. (б.д.). В *Словник української мови*. Взято 21 червня 2023 з <http://sum.in.ua/person/register>
- Інститут демократії імені Пилипа Орлика. (2023, 10 лютого). *Моніторинговий звіт за січень 2023 року — Хмельницька область*. <https://idpo.org.ua/reports/5040-monitoringovij-zvit-za-sichen-2023-roku-xmelnicka-oblast.html>
- Інститут демократії імені Пилипа Орлика. (б.д.). *Моніторинговий звіт — Хмельницька область вересень 2022*. Взято 21 червня 2023 року з https://www.journalistic.space/wp-content/uploads/2023/02/zvit_khmel_obl_veresen_22.pdf
- Коверга, К. В. (2017). Особливості висвітлення проблем переселенців в регіональних ЗМІ. В *Регіональні ЗМІ України: історія, сучасний стан та перспективи розвитку* [Матеріали конференції] (с. 234–249). Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.
- Отрішко, М. (2023). Муралі міста як форма інформаційного спротиву російській агресії. *Український інформаційний простір*, 1(11), 264–276. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279708](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279708)
- Рогова, Т., & Касімова, К. (2023). ЗМІ прифронтового міста у висвітленні повномасштабного вторгнення рф. *Український інформаційний простір*, 1(11), 133–148. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279620](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279620)
- Стеблина, Н. (2023, 27 квітня). *Велика війна, кримінал чи оголошення. Якими були тематичні пріоритети українських регіональних видань у березні*. Детектор медіа. <https://detector.media/regionalna-presonline/article/210599/2023-04-27-velyka-viyna-kryminal-chy-ogoloshennya-yakymy-buly-tematychni-priorytety-ukrainskykh-regionalnykh-vydan-u-berezni>
- Тимошик, М. (2022а, 6 травня). *Безграмотність і суржикізація журналістики як тривожна тенденція*. Детектор медіа. <https://detector.media/blogs/article/198928/2022-05-06-bezghramotnist-i-surzhikizatsiya-zhurnalistyky-yak-tryvozhna-tendentsiya/>
- Тимошик, М. (2022b, 1 квітня). *Рашистський журнал в українській обгортці: у Києві готуються відновити «Науку і техніку»*. Детектор медіа. <https://detector.media/blogs/article/198051/2022-04-01-rashystskyy-zhurnal-v-ukrainskiy-obgorttsi-ukyevi-gotyuyutsya-vidnovyty-nauku-y-tekhnyku/>
- Тимошик, М. (2023). «Лицарі Правдивого Слова» в КНУКіМі: як новий громадський рух студентів-журналістів став відомим за кордоном і спричинив збірку на європремії за кращі публікації. *Український інформаційний простір*, 1(11), 314–336. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279727](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279727)
- Хмельницька обласна рада. (2022). *Хмельницька область. Паспорт області*. <https://km-oblrada.gov.ua/khmelnytsky-region>

REFERENCES

- Dankova, N. (2022, May 28). *Yak vyzhyvaiut hazety i zhurnaly pid chas viiny. Sim istorii iz riznykh kintsiv Ukrainy* [How newspapers and magazines survive during the war. Seven stories from different parts of Ukraine]. Detektor media. <https://detector.media/rinok/article/199558/2022-05-28-yak-vyzhyvayut-gazety-i-zhurnaly-pid-chas-viyny-sim-istoriy-iz-riznykh-kintsiv-ukrainy/> [in Ukrainian].

- Khmelnyska oblasna rada. (2022). *Khmelnyska oblast. Pasport oblasti* [Khmelnyskyi region. Passport of the region]. <https://km-oblrada.gov.ua/khmelnysky-region> [in Ukrainian].
- Koverha, K. V. (2017). Osoblyvosti vysvitlennia problem pereselentsiv v rehionalnykh ZMI [Peculiarities of covering the problems of immigrants in the regional mass media]. In *Rehionalni ZMI Ukrainy: Istoriia, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku* [Regional mass media of Ukraine: History, current state and development prospects] [Proceedings of the Conference] (pp. 234–249). Luhansk Taras Shevchenko National University [in Ukrainian].
- Otrishko, M. (2023). Muraly mista yak forma informatsiinoho sprotyvu rosiiskii ahresii [City murals as a form of information resistance to Russian aggression]. *Ukrainian Information Space*, 1(11), 264–276. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279708](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279708) [in Ukrainian].
- Pylp Orlyk Institute for Democracy. (2023, February 10). *Monitorynhovyi zvit za sichen 2023 roku – Khmelnytska oblast* [Monitoring report for January 2023 – Khmelnytskyi region]. <https://idpo.org.ua/reports/5040-monitoringoviy-zvit-za-sichen-2023-roku-xmelnytska-oblast.html> [in Ukrainian].
- Pylp Orlyk Institute for Democracy. (n.d.). *Monitorynhovyi zvit – Khmelnytska oblast veresen 2022* [Monitoring report – Khmelnytskyi region September 2022]. Retrieved June 21, 2023, from https://www.journalistic.space/wp-content/uploads/2023/02/zvit_khmel_obl_veresen_22.pdf [in Ukrainian].
- Rohova, T., & Kasimova, K. (2023). ZMI pryfrontovoho mista u vysvitlenni povnomasshtabnoho vtorhnennia rf [Media in a frontline city in covering the full-scale invasion of russia]. *Ukrainian Information Space*, 1(11), 133–148. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279620](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279620) [in Ukrainian].
- Steblyna, N. (2023, April 27). *Velyka viina, kryminal chy oholoshennia. Yakymy buly tematychni priorityety ukrainskykh rehionalnykh vydan u berezni* [Great war, crime or announcement. What were the thematic priorities of Ukrainian regional publications in March]. Detektor media. <https://detector.media/regionalna-presonlain/article/210599/2023-04-27-velyka-viyna-kryminal-chy-ogoloshennya-yakymy-buly-tematychni-priorityety-ukrainskykh-regionalnykh-vydan-u-berezni> [in Ukrainian].
- Tymoshyk, M. (2022a, May 6). *Bezghramotnist i surzhkizatsiia zhurnalistyky yak tryvozhna tendentsiia* [Illiteracy and surrealization of journalism as an alarming trend]. Detektor media. <https://detector.media/blogs/article/198928/2022-05-06-bezghramotnist-i-surzhkizatsiia-zhurnalistyky-yak-tryvozhna-tendentsiia/> [in Ukrainian].
- Tymoshyk, M. (2022b, April 1). *Rashytskyi zhurnal v ukrainskii obhorttsi: U Kyievi hotuiutsia vidnovyty "Nauku y tekhniku"* [A ruscist magazine in a Ukrainian cover: Kyiv is preparing to restore "Science and Technology"]. Detektor media. <https://detector.media/blogs/article/198051/2022-04-01-rashytskyi-zhurnal-v-ukrainskii-obgorttsi-u-kyievi-gotyuyutsya-vidnovyty-nauku-y-tekhniku/> [in Ukrainian].
- Tymoshyk, M. (2023). *"Lytsari Pravdyvoho Slova" v KNUKiMi: Yak novyi hromadskiy rukh studentiv-zhurnalistiv stav vidomym za kordonom i sprychynyv zbirku na yevropremii za krashchi publikatsii* ["Knights of the Truthful Word" at KNUKiM: How a new social movement of journalism students became known abroad and led to a collection of european awards for the best publications]. *Ukrainian Information Space*, 1(11), 314–336. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279727](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279727) [in Ukrainian].
- Zhytariuk, M. (2023). Otsinka y pereosmyslennia roboty zhurnalistiv v umovakh viiny za nezalezhnist Ukrainy [Assessment and rethinking the journalists work in terms of war for Ukrainian independence]. *Ukrainian Information Space*, 1(11), 55–71. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279558](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279558) [in Ukrainian].
- ZMI. (n.d.). In *Slovnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved June 21, 2023, from <http://sum.in.ua/person/register> [in Ukrainian].